

Fordította: Bogár Zsuzsa

A NEVELŐSZÜLŐI HÁLÓZAT KIALAKULÁSA UKRAJNÁBAN - LÉPÉSRŐL LÉPÉSRE

Ukrajnában több mint 50 000 gyermek intézetekben, míg kb. 1000 gyermek családi kereteket biztosító állami gondoskodásban él. Évente 25 000 gyermek kerül be a gyermekotthonokba.

A gyermekvédelem állami rendszere már a kommunizmus ideje alatt is működött, de ekkor többnyire a nevelés csoportos formáját alkalmazták az államilag támogatott intézetekben, melyek kiterjedt hálózatot alkottak az országban. Ahogy megváltozott az ukrán politikai, szociális és gazdasági rendszer, ezek az intézetek is alapvető változásokon mentek át. A támogatások hiányából adódóan az intézetek anyagi helyzete megromlott, és ez nagy hatással volt az ellátás minőségére is.

A fiatalok nagyon alacsony szintű ismeretekkel rendelkeznek, amikor elhagyják ezeket az intézeteket, így kevés lehetőségük van a továbbtanulásra. A versengő munkaerőpiacon munkát is nagyon nehezen találnak és mindezek mellett nagy kihívás számukra az is, hogy megtalálják azt a helyet ahol függetlenül, önállóan élhetnek.

Az állami intézetekben való csoportos nevelés rengeteg problémát rejt magában. Ilyen körülmények között szinte képtelenség minden gyermek speciális, egyedi igényeit figyelembe venni, ezenkívül egy zárt térben való felnövekedés nehezíti a tinédzserek eligazodását az életben és akadályozza a szociális fejlődésüket.

Figyelembe véve azt, hogy csak a családi nevelés képes kiegyensúlyozott fejlődést és szociális integrációt biztosítani a gyermekeknek, elindultak a kezdeményezések a gyermekekről való gondoskodás új formáinak bevezetésére.

Az ukrán kormány által 1998-ban hozott rendelkezések megteremtették a jogi alapokat a nevelőszülői hálózat kiépítéséhez.

Ekkor kezdték el Ukrajna öt megyéjében a nevelőszülői hálózat kiépítését, minek eredményeként mostanáig 40 gyermeket helyeztek el nevelőcsaládoknál. Ez a szám persze még nagyon kicsi, hisz egy új dolog bevezetése részletes tanulmányokat és a jogi garanciák kidolgozását igényli.

A kezdő nevelőcsaládok szociális támogatást valamint gyakorlati tanácsokat igényelnek: pl. jogi papírokkal kapcsolatos problémákban, orvosi ellátással, a nevelt gyermek pedagógiai és szociális problémáinak megoldásával kapcsolatban stb. Más országokból származó, nevelőcsaládokkal kapcsolatos tapasztalatok azt mutatják, hogy a speciális támogatásra vonatkozó igények gyorsan növekednek. Ukrajnában most indult meg a fejlődése azoknak a szociális szolgáltatásoknak, melyet állami intézmények nyújtanak fiataloknak, családoknak.

A „Az állami gondoskodás átalakítása” című projektet az UNICEF technikai támogatásával az Ukrán Szociális Kutatóintézet vezette be. A projekt tartalmazza azokat a tudományos és módszertani fejlesztéseket, melyek a nevelőszülői hálózat támogatásához szükségesek.

Az intézet kutatói a következő tudományos és módszertani fejlesztéseket alkották meg:

- a nevelőszülői feladatra jelentkezők toborzásának és kiválasztásának módszerei
- felkészítő kurzus a nevelőszülőknek
- módszerek a nevelőcsaládoknak szóló tanácsadáshoz és támogatáshoz
- módszerek a nevelőszülőkkel foglalkozó szociális munkások képzéséhez.

A kezdeti tapasztalatok bővítése érdekében a nevelőcsaládok támogatására vonatkozó tudományos és módszertani tanulmányokat egy szociális munkásoknak készült videoanyaggal együtt („A nevelőcsaládok szociális támogatása”, „Nevelőcsalád”) megjelentették. A jogi és az anyagi kereteket is sikerült megteremteni a nevelőszülői hálózat kiépítéséhez.

Mindezek következményeként a nevelőszülői gondozás Ukrajnában is egyre inkább beépült a köztudatba és nem csak azokban a régiókban, ahol részt vettek a bevezetési kísérletben. 2000 júniusában létrejött egy országos szervezet Ukrajna Nevelőcsaládok Egyesülete néven. Az egyesület legfontosabb feladata, hogy hozzájáruljon Ukrajna hatékony szociálpolitikájának kialakulásához különös tekintettel az állami gondoskodásban élő gyermekekre, fiatalokra vonatkozóan, és hogy elősegítse a családi gondoskodás új formáinak kialakítását

Az Ukrajna Szociális Kutatóintézetben kialakítottak egy központot, ahol a szakemberek krízishelyzetbe került családokkal foglalkoznak. Főleg olyan családokon próbálnak meg segíteni, ahol a gyermek és a szülő kapcsolatának zavara előidézheti a gyermek intézetbe kerülését. A központ munkatársai jogi és pszichológiai tanácsadást nyújtanak a szülőknek, valamint egyéni szociális és pedagógiai munkát folytatnak a gyermekekkel.

Az egyik jövőbeli tevékenységi körük: egy támogató rendszer kifejlesztése olyan nevelőcsaládoknak, akik problémás, vagy fogyatékos gyermeket nevelnek.

Az Ukrajna Nevelőcsaládok Egyesületének magalakulása segíti annak a célnak az elérését, hogy minden gyermek részesüljön gondoskodásban, és senki se legyen elzárva ennek lehetőségétől. Ez a cél megfelel a gyermekek jogairól szóló ENSZ Nyilatkozat egyik alapelvének miszerint:

„Egy Gyermekeknek családban kell felnőnie, olyan boldog, szerető és megértő környezetben, amely kiegyensúlyozott és teljes fejlődést képes biztosítani neki.”